

KOMENTÁR
k ročnému výkazu
o kultúre národnostných menšín
a kultúre znevýhodnených skupín obyvateľstva
za rok 2009

Ročný výkaz zo 657 oslovených subjektov zaslalo späť 488 občianskych združení, zväzov, spolkov, únií, nadácií, neziskových organizácií, neinvestičných fondov a vydavateľských subjektov zaoberajúcich sa kultúrou národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. Za posledné 3 roky vysoká návratnosť vyplnených štatistických výkazov je výsledkom intenzívnej celoročnej metodologickej práce sekcie menšinových a regionálnych kultúr s uvedenými subjektmi, zdôrazňovaním ich povinností a následnými sankciami pri pridelovaní finančných prostriedkov v rámci grantových programov na nasledujúci rok. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi je veľmi vysoká návratnosť vyplnených štatistických výkazov subjektov pracujúcich pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

Zo všetkých oslovených spravodajských jednotiek 18 subjektov zaslalo vyjadrenie, že v sledovanom období v danej oblasti činnosť nerealizovalo.

Najviac aktivít zrealizovali subjekty kultúry maďarskej národnostnej menšiny – 5 766 aktivít. Najmenej aktivít vykazovali subjekty moravskej, poľskej, ruskej, židovskej a bulharskej národnostnej menšiny. Počet aktivít však komplexne nevystihuje množstvo vykonanej práce, ktoré musia organizátori vykonať na dokonalú prípravu a zorganizovanie najmä kultúrnych podujatí veľkého rozsahu. Subjekty s dlhoročnou tradíciou organizujú podujatia pre národnostné menšiny už niekoľko desaťročí a majú svojich početných priaznivcov a stále publikum. Ide najmä o folklórne festivaly, súťaže v prednese národnostnej poézie a prózy, literárne dni, kultúrno-výchovné a vzdelávacie letné tábory pre deti a mládež, tvorivé dielne s tradičnými remeselnými zručnosťami a ďalšie kultúrne podujatia, ktoré si získali širokú popularitu na úrovni regiónov a majú svoje meno aj v zahraničí. Medzi podujatia celospoločenského významu patria napr. Kultúrne slávnosti Maďarov žijúcich na Slovensku v Gombaseku, Tradičný večer bulharskej kultúry, Dni českej kultúry v Košiciach, Chorvátske kultúrne dni, Festival chorvátskej kultúry na Slovensku, Sviatok kultúry a vzájomnosti karpatských Nemcov na Slovensku, Dni nemeckej kultúry spišských Nemcov, Poľské šanty na Dunaji, Dni poľskej kultúry na Slovensku, Cigánsky oheň, Balvafest, Európske Rómske kovácke sympóziu, Podpora a aktivizácia rozvoja rómskej talentovanej mládeže Slovenska Romano hangóro - Rómsky Hlások, Dni rusínskych tradícií, Spevy môjho rodu, súťaž v prednese poézie a prózy "Ruské slovo", Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska, Makovická struna, Dni židovskej kultúry, Kodályové dni - celoslovenský festival maďarských speváckych zborov, Celoslovenské folklórne turíčne slávnosti, Purpurová ruža - prehliadka folklórnych skupín, sólistov a kapiel, Podunajská jar - celoslovenský festival detských bábkárskych a divadelných súborov, Jókaiho dni, Celoslovenský festival ochotníckych divadelných súborov Egressy Béniho, Eszterlánc - celoslovenská prehliadka detských folklórnych súborov, Celoštátna súťaž v prednese poézie a prózy M. Tompu, Jarný vietor vody vzdúva - festival ľudovej hudby, Palócske dni, Filákovské a Krásnohorské historické hradné hry, Medzinárodný festival kultúry nepočujúcich sv. Františka Saleského v Nitre, Majstrovstvá v spoločenskom tanci na vozíčku - Bratislava, Memoriál Ivanky Dvořáčkovej, výtvarný salón ZPMP, "Cesta svetla" - fotografická súťaž, "Žijú a pracujú medzi nami" - rozvojom tradičných ľudových aktivít k zvyšovaniu zamestnanosti ľudí s mentálnym postihnutím, Deň krivých zrkadiel, pod.

Na financovaní kultúrnych podujatí sa podieľajú tak krajské úrady, ako aj miestne zastupiteľstvá. Krajské úrady v roku 2009 finančne podporili podľa nášho štatistického zistenia len kultúrne podujatia maďarskej, rusínskej, rómskej, ukrajinskej, židovskej a chorvátskej národnostnej menšiny. Hlavnú časť príspevkov predstavujú profesionálne národnostné divadlá – Thália, Jókaiho divadlo, Romathan a Divadlo A. Duchnoviča, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti krajských úradov. Výrazne boli podporené aj kultúrne podujatia subjektov znevýhodnených skupín obyvateľstva a združenia organizujúce multikultúrne podujatia. Miestne zastupiteľstvá pridelili najviac finančných prostriedkov

taktiež maďarskej, rómskej a rusínskej menšine, ďalej poľskej, ukrajinskej, českej a židovskej národnostnej menšine.

Podobne ako krajské úrady aj obce poskytli v roku 2009 významné dotácie na kultúrne podujatia subjektov znevýhodnených skupín obyvateľstva a združenia organizujúce multikultúrne podujatia.

Aj počet zrealizovaných aktivít bol v prípade spomenutých menšín najvyšší. Finančná pomoc od miestnych zastupiteľstiev pre moravskú, nemeckú, chorvátsku, bulharskú a ruskú národnostnú menšinu podľa nášho štatistického zistenia vôbec nebola poskytnutá.

Príspevky zo zahraničia sa aj tento rok podieľali na uskutočňovaní kultúrnych podujatí. Pri maďarskej národnostnej menšine v roku 2008 to bolo 764 991 Eur a v roku 2009 sa príspevky zvýšili na 1 005 991 Eur. Po maďarskej národnostnej menšine najvyššie príspevky zo zahraničia získala nemecká a rómska menšina, ďalej česká, židovská, chorvátska, ruská, poľská, rusínska a ukrajinská menšina. Príspevky zo zahraničia boli poskytnuté aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva vo výške 68 104 Eur. Domáce sponzorské príspevky pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva takmer trojnásobne prevýšili zahraničnú podporu tejto kultúry. Príspevky zo zahraničia aj v prípade národnostných menšín klesli oproti predchádzajúcemu roku. Príspevky z MK SR a VÚC boli nosnými príspevkami na podporu kultúrnych aktivít národnostných menšín v roku 2009. MK SR poskytlo o 1 milión Eur vyššiu dotáciu ako VÚC. Príspevky obcí boli nižšie o takmer 457 tisíc Eur ako domáce sponzorské zdroje.

V roku 2009 pôsobilo na území SR 2 031 kolektívov rozvíjajúcich národnostnú kultúru. Najviac subjektov kultúrnych aktivít pôsobí v oblasti národnostného folklóru. Tieto záujmové kolektívy sa významnou mierou aktívne podieľajú aj na rozvoji živej národnostnej kultúry - folklórne festivaly, prehliadky, tanečné domy, sústreďenia a letné detské i mládežnícke tábory. Ďalšími početnými záujmovo-umeleckými kolektívami sú spevácke zbory a divadelné súbory .

Z 9 372 usporiadaných kultúrnych podujatí v r. 2009 bolo 14,1 % s celoslovenskou pôsobnosťou, ďalej 22 % bolo regionálnych podujatí a 63,9 % miestnych podujatí.

Vo vydávaní titulov neperiodickej literatúry, hudobných nosičov a dokumentárnych filmov, ako i periodickej tlače pre jednotlivé národnostné menšiny a znevýhodnené skupiny obyvateľstva podstatnú úlohu tvorili aj v roku 2009 príspevky zo štátneho rozpočtu SR, ktoré predstavovali viac ako 76 % všetkých ostatných zdrojov. Príspevky zo zahraničia tvorili necelých 9 % a významnejšie sa prejavili iba v prípade podpory periodickej a neperiodickej tlače maďarskej, poľskej, židovskej a českej národnostnej menšiny. Na tlač a publikácie pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva v roku 2009 neboli poskytnuté finančné prostriedky zo zahraničia. Výška príspevkov z domácich samospráv a sponzorov tvorila v r. 2009 iba 15 % všetkých príspevkov na kultúru národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. V roku 2009 bolo vydaných 335 titulov národnostnej tlače v náklade 1 356 371 ks. Oproti roku 2008 sme zaznamenali pokles počtu vydaných periodickej a neperiodickej tlače o 66 titulov. Počet vydaných periodík a publikácií pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva za posledné dva roky sa nezmenil, avšak ich náklad bol v roku 2009 vyšší o 11 392 ks ako v roku 2008.

Spracovala: Mgr. Judita Trnovcová, Sekcia menšinových a regionálnych kultúr MK SR